

Τριμ. Διοικ. Πρωτ. Θεσ/νίκης 1779/85

Πηγή: Ε.Δ.Κ.Α. ΚΗ' 1986, σ. 319

Περίληψη: Εργατικό ατύχημα σε υπαλληλικό προσωπικό του ΙΚΑ. Υπάρχει και όταν η ανικανότητα ή η επιδείνωση οφείλονται σε βίαιο συμβάν ή σε υπέρμετρη εργασιακή προσπάθεια. Περίπτωση υπαλλήλου που εξαναγκάστηκε να εργασθεί υπερωριακώς μολονότι εδήλωσε ότι αδυνατούσε.

Απόφαση Δικαστηρίου

Πρόεδρος: κ. ΕΛ. ΣΟΥΛΙΩΤΟΥ

Εισηγητής: κ. ΔΗΜ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Δικηγόρος: κ.κ. Γ. Λασκαρίδης, Θ. Ρίζος

Από το συνδυασμό των διατάξεων του αρθρ. 7 παρ.1 του Ν. 3613/55 για την συνταξιοδότηση του προσωπικού του ΙΚΑ όπως ισχύει μετά την τροποποίηση του και ρυθμίζει τη διαδικασία της αίτησης σύνταξης ανικανότητας, των άρθρων 21 παρ. 2, 5, 26,35 του κανονισμού Ασφαλιστικής Αρμοδιότητας ΙΚΑ (ΑΥΕ 57440/13.1.84) και της 69384/4000/19.7.69 Κ.Α.Α.Κ. Υ.Ο.Ε. προκύπτει ανάμεσα στα άλλα ότι σε περίπτωση δικαιώματος σύνταξης υπαλλήλου που έπαθε εξαιτίας της υπηρεσίας η αίτηση για την άσκηση του δικαιώματος αυτού, όταν πρόκειται για πάθηση από βίαιο συμβάν, είναι απαράδεκτη εάν δεν προηγηθεί δήλωση του ατυχήματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανον. Ασφαλ. Αρμοδιότητας του Ιδρύματος. Η αίτηση διαβιβάζεται στον Δ/ντή του Υπ/τος του Ιδρύματος του τόπου όπου έπαθε ο υπάλληλος για να γίνουν όσα ορίζονται στα επόμενα εδάφια. Ο Δ/ντής στον οποίο διαβιβάστηκε η αίτηση κάνει ένορκες ανακρίσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανον. Υπαλλ. Προσ/κού του Ιδρύματος για την εξακρίβωση των περιστάσεων του παθήματος του υπαλλήλου της σχέσης του παθήματος με την υπηρεσία και του χρόνου κατά τον οποίο εκδηλώθηκαν για πρώτη φορά οι συνέπειες αυτού. Αυτός που κάνει την ανάκριση εξετάζει τον άμεσο προϊστάμενο του υπαλλήλου κατά το χρόνο του παθήματος, αν υπάρχει, συναδέλφους του παθόντα, τον γιατρό που τον θεράπευσε και κάθε άλλον που μπορεί να γνωρίζει για το πάθημά του, ζητά δε όλες τις αναγκαίες πληροφορίες για την μόρφωση γνώμης. Στην περίπτωση παθήματος από

βίαιο συμβάν το πόρισμα της έρευνας που έγινε μετά τη δήλωση ατυχήματος, καθώς και η αναγνώριση του ατυχήματος από το αρμόδιο ασφαλιστικό όργανο συνεκτιμώνται με τα υπόλοιπα στοιχεία της ανάκρισης. Αυτός που κάνει την ανάκριση, μετά την περάτωσή της, υποβάλλει τον φάκελλο που σχηματίστηκε με αιτιολογημένο πόρισμά του σχετικά με το αν ο υπάλληλος έπαθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξ αιτίας της υπηρεσίας ή μη, στη Διοίκηση του Ιδρύματος, η οποία παραπέμπει τον φάκελλο στην Πρωτοβάθμια Υγειον. Επιτροπή διαπίστωσης ανικανότητας του άρθρ.6 παρ. 1 του Ν. 3163/1955. Η Υγειον. Επιτροπή, παίρνοντας υπόψη της ανακρίσεις και μετά από εξέταση του παθόντα, γνωματεύει με πλήρη και επαρκώς αιτιολογημένη γνωμάτευσή της, για το είδος και τις συνέπειες του παθήματος, εάν αυτό προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξ αιτίας της υπηρεσίας του υπαλλήλου ή μη, για τον χρόνο της εκδήλωσης του παθήματος και για τον βαθμό της ανικανότητας. Εάν είναι αδύνατη η εξέταση του παθόντα λόγω της κατάστασης της υγείας του ή για άλλους λόγους, η Υγειον. Επιτροπή γνωμοδοτεί με βάση τα παραπάνω έγγραφα. Η Υγειον. Επιτροπή μπορεί, για την έκδοση της γνωμάτευσής της, να ζητήσει είτε συμπλήρωση των ανακρίσεων ή την ένορκη βεβαίωση του θεράποντα γιατρού ή την ενέργεια παρακλινικών εξετάσεων, είτε πληροφορίες από οποιαδήποτε Δημόσια ή άλλη Αρχή (αρθρ.7 παρ. 1 Ν. 3163/1955). Με την 69384/4000/19.7.67 κοινή απόφαση του Αντ/δρου της Κυβέρνησης και των Υπουργών Οικον. και Εργασίας, η παραπάνω επιτροπή καταργήθηκε και οι αρμοδιότητες αυτής που προβλέπονται από τον Ν. 3163/1955 σχετικά με το προσωπικό του ΙΚΑ μεταβιβάστηκαν στις Α/θμίες και Β/θμίες Υγειον. Επιτροπές Ασφαλισμένων και Υπαλλήλων οι οποίες εδρεύουν στα Υπ/τα του ΙΚΑ. Η αναγγελία του ατυχήματος πρέπει να γίνεται με έγγραφο ή προφορικά, η δε διαπίστωση του ατυχήματος γίνεται από τον Δ/ντή του Υπ/τος, ο οποίος εξετάζει με λεπτομέρεια τα στοιχεία που υποβάλλονται και αποφαινεται αιτιολογημένα εάν υπάρχει ατύχημα γενικά και μάλιστα ατύχημα που οφείλεται στις συνθήκες της εργασίας (αρθρ. 21 παρ.1, 5, αρθρ.26 του Κανονισμού Αρμοδιότητας). Η γνωμάτευση της Α/θμιας Υγειον. Επιτροπής μπορεί να προσβληθεί στην Β/θμια Υγειον. Επιτροπή με προσφυγή που ασκείται από μεν τον ενδιαφερόμενο ασφαλισμένο υπάλληλο του ΙΚΑ μέσα σε 10 ημέρες από την κοινοποίηση της γνωματεύσεως από δε τα ασφαλιστικά όργανα μέσα σε 20

ημέρες όταν πρόκειται για παροχές του κλάδου ασθενείας και 40 ημέρες όταν πρόκειται για παροχές του κλάδου αναπηρίας κλπ από την έκδοση της γνωμάτευσης από την ΑΥΕ. Εξ άλλου η παρ. 4 του αρθρ.8 του ΑΝ 1846/51 ορίζει ότι η έννοια του όρου ατύχημα είναι το βίαιο συμβάν που έγινε κατά την εργασία ή με αφορμή αυτή και η επαγγελματική ασθένεια.

Η έννοια των παραπάνω διατάξεων είναι ότι υπάρχει εργατικό ατύχημα όχι μόνον όταν η ανικανότητα για εργασία ή η επιδείνωση ασθένειας που προϋπήρχε οφείλονται σε βίαιο συμβάν, αλλά και όταν οφείλονται σε υπέρμετρη προσπάθεια που κατέβαλε σε δεδομένο χρόνο εργαζόμενος για να ανταποκριθεί σε ασυνήθιστους όρους εργασίας ή στο γεγονός ότι υποχρεώθηκε να εργασθεί για ορισμένο χρόνο κάτω από εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες (ΣΤΕ 3743/83, ΣΤΕ 103/84, ΕΔΚΑ 1984 σελ. 228, σελ. 432). Δηλαδή, στις περιπτώσεις αυτές συντρέχει εργατικό ατύχημα και όταν ο εργαζόμενος υπέφερε ήδη από ορισμένη πάθηση, εξαιτίας της οποίας κατέστη ανάπηρος λόγω των παραπάνω δυσμενών συνθηκών εργασίας, η οποία όμως πάθηση δεν τον εμπόδιζε να εργάζεται με τους συνηθισμένους όρους εργασίας (ΣΤΕ 4263/83, ΕΔΚΑ 1984, σελ. 113, ΣΤΕ 4431/1984, ΕΔΚΑ 1985, σελ. 209, ΣΤΕ 2248/84 ΕΔΚΑ 1985 σελ. 22, ΣΤΕ 2987/87, 3994/77, 2443/75, 583/72 εις Πανδέκτη ΙΚΑ σελ. 576, 729, 654).

Στην υπόθεση που κρίνεται από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτουν τα εξής: Η Δ.Π. ήταν τακτικός υπάλληλος του ΙΚΑ της κατηγορίας ΜΕ με 5^ο βαθμό και υπηρετούσε στο τμήμα συντάξεων αναπηρίας της Δ/σης Παροχών του Περ/κού Υπ/τος ΙΚΑ Θεσ/νίκης, σαν εισηγήτρια συντάξεων αναπηρίας ασχολούμενη με την επεξεργασία των συνταξιοδοτικών φακέλλων. Στις 17.5.80 υπέβαλε στην υπηρεσία της την 33971 αναγγελία ατυχήματος στην οποία ανέφερε ότι εξαναγκάσθηκε να εργασθεί υπερωριακά μολονότι δήλωσε στον προϊστάμενο της και στον Δ/ντή της ότι αδυνατούσε για λόγους υγείας και για λόγους οικογενειακών υποχρεώσεων και ότι εξ αιτίας της υπερβολικής κόπωσης αλλά και λόγω της επιμονής των προϊσταμένων της έπαθε νευρικό κλονισμό (σύγχυση, σοκ) με αποτέλεσμα να υποστεί στις 12.5.80 αποκόλληση αμφισβληστροειδούς στο δεξί μάτι και να διακόψει την εργασία της στις 13.5.80. Μετά την κατάθεση της παραπάνω δήλωσης ατυχήματος, έγιναν ανακρίσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 παρ.1 του Ν. 3163/55 από τις οποίες προέκυψαν τα ακόλουθα. Στις αρχές Μαΐου του

1980 και μετά από σχετική έγκριση της Διοίκησης του ΙΚΑ, ανακοινώθηκε από τον Δ/ντή του παραπάνω Υπ/τος ΙΚΑ η υπερωριακή απασχόληση των υπαλλήλων του τμήματος συντάξεων λόγω του μεγάλου αριθμού συνταξιοδοτικών υποθέσεων, σαν βάση της οποίας αποφασίσθηκε η απόδοση κάθε υπαλλήλου κατά το μήνα Μάρτιο αυξημένη κατά μία απόφαση. Η παραπάνω υπάλληλος, η οποία πάσχει από μυωπία, ζήτησε την απαλλαγή της από την υπερωριακή απασχόληση επειδή λόγω της υπερβολικής εργασίας κατά τους προηγούμενους μήνες είχε πρόβλημα με τα μάτια της, της ήταν δε αδύνατο να ανταποκριθεί στην υπερωριακή απασχόληση που αποφασίσθηκε, γιατί τον μήνα Μάρτιο είχε αυξημένη απόδοση σε σχέση με τους άλλους υπαλλήλους και επειδή της ήταν δύσκολο να εργάζεται και τα απογεύματα στο γραφείο γιατί είναι μητέρα ανήλικου παιδιού (νηπιακής τότε ηλικίας) και δεν είχε κανέναν να το φροντίζει. Το αίτημά της απερρίφθη και της επετράπη μόνον να εργάζεται στο σπίτι. Η υπερωριακή της απασχόληση άρχισε στις 5 Μαρτίου 1980 και λόγω του φόρτου της εργασίας η κατάσταση των ματιών της επιδεινώθηκε παρουσιάζοντας φωτεινούς κύκλους. Την 9^η Μαΐου 1980 ζήτησε και πάλι από τον προϊστάμενο του τμήματος συντάξεως την απαλλαγή της από την υπερωριακή απασχόληση αλλά το αίτημά της απερρίφθη και μετά από έντονη συζήτηση και δυνατό κλάμα έπεσε στο δάπεδο, διαπιστώθηκε δε από τον γιατρό του προσωπικού που της έδωσε τις πρώτες βοήθειες ότι έπαθε υστερική κρίση. Την επομένη 10η Μαΐου 1980 κλήθηκε μαζί με άλλους υπαλλήλους από τον Δ/ντή του Υπ/τος ο οποίος της έκανε παρατήρηση για το επεισόδιο της προηγούμενης ημέρας από την οποία εθίγη προσωπικά και έπαθε εκ νέου σοκ, απέρριψε δε και πάλι το αίτημά της για απαλλαγή της από την υπερωριακή απασχόληση, επισημαίνοντας ότι είναι υποχρεωτική. Κατόπιν παρέμεινε στο γραφείο της όπου έκλαιγε συνεχώς. Την 12^η Μαΐου 1980 αισθάνθηκε ιδιαίτερη μείωση της όρασής της στο δεξί μάτι και ο οφθαλμίατρος του ιατρείου ΙΚΑ της Πύλης Αξιού την παρέπεμψε σε υψηλή οφθαλμίατρο ο οποίος διαπίστωσε αποκόλληση αμφιβληστροειδούς στο δεξί μάτι και έκρινε αναγκαία την επείγουσα μετάβασή της στο εξωτερικό για χειρουργική επέμβαση λόγω της ειδικής ψυχολογικής κατάστασής της. Στις 13.5.80 διέκοψε την εργασία της μετά από σύσταση της υγειονομικής υπηρεσίας του Τοπικού Υπ/τος ΙΚΑ Νεάπολης για να μπει σε Νοσοκομείο. Αμέσως μετά πήγε στη Βιέννη όπου χειρουργήθηκε από τον καθηγητή Δρ. Η.

PANTA. Ο Δ/ντής του Περ/κού Υπ/τος ΙΚΑ Θεσ/νίκης προκειμένου να αποφανθεί σχετικά με τη δήλωση ατυχήματος της υπαλλήλου, την παρέπεμψε στην ΑΥΕ του ΙΚΑ Θεσ/νίκης, η οποία με την 715/11.3.81 γνωμάτευσή της ζήτησε να εξετασθεί από δύο οφθαλμίατρους σε συμβούλιο με το ερώτημα εάν η αποκόλληση αμφιβληστροειδούς ή ρήξη είναι δυνατή συνεπεία κρίσης που έπαθε η υπάλληλος εξ αιτίας διαφωνίας με τον προϊστάμενό της για υπηρεσιακά θέματα. Με την γνωμάτευση με ημερομηνία 11.3.81 δύο οφθαλμίατροι του ΙΚΑ αποφάνθηκαν ότι από όσα έχουν υπόψη τους δεν έχουν παρατηρήσει μέχρι σήμερα αποκόλληση αμφιβληστροειδούς ή ρήξη συνεπεία σύγκρισης. Σύμφωνα με τη γνωμάτευση αυτή η ΑΥΕ με την 1017/13.4.81 γνωμάτευσή της αποφάνθηκε ότι η παραπάνω πάθηση δεν είναι απότοκος της σύγκρισης. Με βάση τη γνωμάτευση της ΑΥΕ ο Διευθυντής του παραπάνω Υπ/τος ΙΚΑ με την 576/7.5.81 απόφασή του (αριθ. πρωτ. 29499) έκρινε ότι η παραπάνω πάθηση δεν οφείλεται σε εργατικό ατύχημα και απέρριψε τη δήλωση ατυχήματος της υπαλλήλου. Κατά της απόφασης αυτής η υπάλληλος έκανε ένσταση στην ΤΔΕ του ίδιου Υπ/τος ΙΚΑ, η οποία παίρνοντας υπόψη το πιστοποιητικό του οφθαλμίατρου καθηγητή Δρ. Η. PANTA με ημερομηνία 11.11.81 στο οποίο βεβαιώνεται ότι η αποκόλληση αμφιβληστροειδούς μπορεί να προκληθεί από έντονο συναισθηματικό στρες με όλες τις άλλες επιπλοκές, έκρινε ότι η πάθηση της υπαλλήλου οφείλεται σε εργατικό ατύχημα. Με την προσφυγή που κρίνεται αμφισβητείται η νομιμότητα της απόφασης που προσβάλλεται.

Το Δικαστήριο, με την άνω προδικαστική απόφαση, παίρνοντας υπόψη ότι η άνω υπάλληλος έπασχε από μυωπία και είχε προβλήματα με τα μάτια της λόγω του έντονου ρυθμού της εργασίας, ότι λόγω της φύσης της εργασίας της, η οποία επιβάλλει την συνεχή μελέτη εγγράφων, είναι δυνατό να προκληθεί βλάβη στα μάτια, ότι από 5 Μαΐου 1980 υποχρεώθηκε να εργασθεί υπερωριακά παρά το φόρτο εργασίας που είχε στο κανονικό της ωράριο πραγματοποιώντας μέχρι 12.5.80 δέκα πέντε ώρες υπερωριακής απασχόλησης, όπως προκύπτει από τη σχετική βεβαίωση της υπηρεσίας της (αριθ. πρωτ. 20141/24.3.83), ότι λόγω της υπερωριακής απασχόλησής της υπέστη υπερκόπωση και επιδεινώθηκε η κατάσταση των ματιών της, ότι εξ αιτίας της επιμονής των προϊσταμένων της να εργασθεί υπερωριακά παρά την αδυναμία της έπαθε νευρικό κλονισμό και έκλαψε πολλές φορές, ότι με

την 2048/1.8.80 γνωμάτευσή της ΑΥΕ του ίδιου Υπ/τος κρίθηκε επιβεβλημένη η επείγουσα μετάβασή της στο εξωτερικό επειδή δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί χειρουργική επέμβαση της πάθησής της λόγω της ειδικής ψυχολογικής κατάστασής της, ότι ο καθηγητής χειρουργός οφθαλμίατρος Δρ. Η. ΡΑΝΤΑ με την βεβαίωσή του με ημερομηνία 6.6.80 βεβαιώνει ότι η ασθένειά της έχει προκληθεί πιθανώς από υπερκόπωση των ματιών και με την βεβαίωσή του με ημερομηνία 11.11.81 βεβαιώνει ότι η αποκόλληση αμφιβληστροειδούς είναι δυνατό να προκληθεί από έντονο συναισθηματικό στρες με όλες τις άλλες επιπλοκές, έκρινε ότι η παραπάνω γνωμάτευση της ΑΥΕ στην οποία στηρίχθηκε η απορριπτική απόφαση του Δ/ντή ήταν αναπιολόγητη γιατί αρκέστηκε σε γενικές εμπειρικές και όχι επιστημονικές σκέψεις, χωρίς να πάρει υπόψη της στην συγκεκριμένη περίπτωση την προϋπάρχουσα πάθηση της μυωπίας που είχε η υπάλληλος, τη φύση και το ρυθμό της εργασίας της, την υπερκόπωση που υπέστη από την υπέρμετρη προσπάθειά της να ανταποκριθεί στην υπερωριακή απασχόληση και την επιδείνωση της κατάστασης των ματιών της σε συνδυασμό με τον νευρικό κλονισμό που έπαθε εξ αιτίας της επιμονής των προϊσταμένων της να εργασθεί υπερωριακά παρά την αδυναμία της. Για τους λόγους αυτούς παρέπεμψε την υπόθεση εκ νέου στην Υγειονομική Επιτροπή προκειμένου να διευκρινισθεί με βάση όλα αυτά τα δεδομένα και με πλήρη και ειδική αιτιολογία, εάν είναι δυνατό να προκληθεί αποκόλληση του αμφιβληστροειδούς από τις παραπάνω αιτίες.

Σε εκτέλεση της παραπάνω προδικαστικής απόφασης εκδόθηκε η 387/5.3.85 γνωμάτευση της ΒΥΕ του ΙΚΑ Θεσ/νίκης με την οποία μετά από επανεξέταση της υπαλλήλου από ειδικούς οφθαλμιάτρους και αφού ελήφθησαν υπόψη όλα τα στοιχεία του φακέλλου, και ειδικά η διεθνής επιστημονική βιβλιογραφική τεκμηρίωση επίσημα μεταφρασμένη από το Κέντρο Τεκμηρίωσης του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, σχετική με την ψυχολογική ένταση (στρες) και την ισορροπία του συμπαθητικού και παρασυμπαθητικού σαν αιτίες αποκόλλησης του αμφιβληστροειδούς, αποφάνθηκε ότι στην προκειμένη περίπτωση της παραπάνω υπάλληλου του ΙΚΑ η αποκόλληση του αμφιβληστροειδούς οφείλεται κατά κύριο λόγο στην προϋπάρχουσα υψηλού βαθμού μυωπία, εκδηλώθηκε δε πιθανώς εξ αιτίας του σωματικού και ψυχικού στρες. Το Δικαστήριο παίρνοντας υπόψη του την

ιατρική αυτή κρίση της ΒΥΕ, η οποία είναι πλήρως αιτιολογημένη, και σε συνδυασμό με τα στοιχεία της ανάκρισης που διενεργήθηκε, κρίνει σύμφωνα με όσα αναφέρονται σε προηγούμενη σκέψη ότι η αποκόλληση του αμφιβληστροειδούς που έπαθε η άνω υπάλληλος του ΙΚΑ την 12.5.1980 οφείλεται σε εργατικό ατύχημα που προκλήθηκε από την επιδείνωση της υψηλού βαθμού μυωπίας από την οποία έπασχε ήδη, εξ αιτίας των δυσμενών συνθηκών υπερωριακής απασχόλησης στο παραπάνω είδος εργασίας με τις οποίες υποχρεώθηκε να εργασθεί καθώς στην ψυχολογική ένταση (στρες) που υπέστη εξ αιτίας των υπέρμετρων προσπαθειών της να ανταποκριθεί στις δυσμενείς αυτές συνθήκες εργασίας. Κατά συνέπεια πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή του ΙΚΑ που κρίνεται σαν αβάσιμη επειδή με την απόφαση της ΤΔΕ που προσβάλλεται ερμηνεύθηκαν και εφαρμόστηκαν σωστά οι σχετικές διατάξεις του νόμου.